

УДК 336.743:056

Малишко Є. О.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто сутність криптовалют, ризики і перспективи розвитку в Україні. Досліджено інформаційне та нормативно-правове забезпечення електронних грошей. Виділено переваги та недоліки криптовалют. Висвітлено перспективи інвестування в криптовалюту. Зазначено перспективи подальшого розвитку криптовалют.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, електронні гроші, майнінг, ризики, дохід.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси в економіці, стрімкий науково-технічний прогрес, поширення ІТ-технологій та загальної комп'ютеризації спричинює появу альтернативи традиційним валютам – криптовалюти, що є новою формою грошей і фінансових інструментів. Зміцнення грошово-кредитної системи та підвищення системи монетарної політики викликані використанням віртуальних валют, що поклало розвиток нової епохи «електронних грошей».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження сутності та розвитку криптовалют присвячені праці В. Базилевич, Л. Баластрик, З. Варнавій, М. Єпіфанової, А. Квітки, М. Ліхачова, О. Шевченко-Наумової та ін.

Розробленням фундаментальних питань щодо моніторингу, використання фінансових інновацій та економічного аналізу електронних грошей займалися М. Абрамович, У. Беффета, Ф. Бутинець, Н. Гура, Б. Данилишина, І. Дрозд, М. Кейсі, Т. Ковальчук, Є. Мних, Т. Мельник, В. Швець та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість науковців розглядають питання щодо сутності віртуальних валют у фінансовій системі. Окремо вимагають дослідження та прогнозування майбутньої динаміки криптовалют – нової альтернативи у системі електронних розрахунків.

Метою статті є дослідження теоретичних та методологічних основ функціонування криптовалют – інноваційного фінансового інструмента в сучасній економіці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні віртуальна валюта є фінансовою інновацією, що сприяє розвитку платіжної системи. Регулювання та використання електронних грошей в Україні, викладено в статті 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [1] та Положенні про електронні гроші в Україні, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. № 481 (зі змінами) [2].

За Директивою Європейського Союзу 2009/110/ЄС та концептуальними основами процесу євроінтеграції країни до міжнародних стандартів пріоритетним напрямом є забезпечення розвитку безготівкових розрахунків (електронні гроші), які відповідають таким критеріям, як електронне зберігання, передання отримувачеві тільки після отримання банком, а також платник не може бути їхнім емітентом.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [1], електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються засобом платежу іншими особами, а не особою, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Тоді як В. Базилевич наводить таке визначення грошових коштів: «Грошові кошти – це засоби, які знаходяться в народному господарстві в готівковій і безготівковій формах і виконують функції засобів обігу, платежу і накопичення» [3, с. 145].

Визначення терміна електронні гроші є новим у науковій літературі, що доводить про неоднозначність належності безготівкових форм розрахунків до платіжних продуктів. В Україні найпопулярнішими є такі системи електронних грошей: Webmoney, Ukrmoney, Інтернет.гроші, E-Gold, PayPal. Розвиток електронних грошей в Україні сприяв запровадженню концепції безготівкової економіки, що забезпечила епоху нового інноваційного платіжного інструмента.

Криптовалюта (Cryptocurrency) – вид цифрової (електронної) валюти, одиницею якої є монета (coin). Монета захищена від підроблення, оскільки є зашифрованою інформацією, скопіювати яку неможливо (використання криптографії і визначило частину «крипто» в назві) [4].

Тобто криптовалюта – віртуальна валюта, захищена криптографією (складним математичним алгоритмом) та забезпечує швидку і надійну систему платежів та грошових переказів.

Особливістю криптовалют є відсутність будь-якого внутрішнього або зовнішнього адміністратора. Курс підтримується лише попитом та пропозицією. Не регулюється жодною з державних систем. Різновид збору компаніями коштів із використанням криптовалют називають ICO (з англ. Initial Coin Offering) (як аналог розміщення цінних паперів на біржі (IPO – Initial Public Offering)).

Зазначено, що різниця між електронними грошима і криптовалютою є те, що звичайні гроші відображаються на рахунок в електронному вигляді та вносяться на рахунок через банк. Тоді як криптовалюта емітується лише в мережі й не пов'язана з державною валютною системою.

У світі налічується доволі багато криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Peercoin), але найвідомішою зі швидким розвитком є Bitcoin (біткоїн). Згідно з Конституцією України (стаття 99) [5], Цивільним процесуальним кодексом України (стаття 192) [6], Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (стаття 3) [1] та Декретом Кабінету Міністрів України № 15-93 від 19.02.1993 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» (стаття 3) [7], інституційно закріплено, що лише гривня (як грошова одиниця України) є єдиним законним платіжним засобом та приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території країни для проведення переказів та розрахунків. При цьому Національний банк України має монополію на здійснення емісії національної валюти України та організацію готівкового грошового обігу (стаття 7 Закону України «Про Національ-

ний банк України» [8]). Проте Україна знаходиться у топ-10 країн за кількістю користувачів біткоїна та має активну спільноту користувачів криптовалюти.

Термін «біткоїн» запозичений з англійської мови («bitcoin») і утворений шляхом злиття слів: «bit» (одиниця комп'ютерної пам'яті) і «coin» (монета) [9].

Біткоїн – це цифрове золото, електронний засіб від клієнта до клієнта, що обслуговується без центральних керівних органів і агентів. Ця віртуальна валюта не залежить від кредитно-грошової політики держави. Емісія відбувається тільки у цифровому вигляді. Біткоїн не є борговим зобов'язанням емітента та є повністю прозорою системою, де кожен учасник контролює виконання правил усіма іншими.

Користувачем біткоїна може стати будь-яка особа. Також їх можна отримати в результаті прийняття оплати за надані послуги або через купівлю його у власника. Тобто власники Bitcoin-рахунків, «гаманців» є учасниками транзакцій випадково генерованих чисел, які є абсолютно унікальними, що дає можливість здійснення операцій без втручання будь-якого посередника.

Bitcoin – це безпосередньо валюта інтернет-простору, яка характеризується відсутністю обмеженого випуску та є публічним реєстром, який зберігає дані про всі транзакції системи. Треба зазначити, що є деякі недоліки мережі біткоїн: через втрату доступу до електронного гаманця наявна криптовалюта буде повністю втрачена.

Аналізуючи властивості та особливості криптовалют, виділено основні переваги віртуальної валюти: незалежність курсу від політичних умов; захищеність від інфляції; доступність для кожного споживача (код алгоритму); рівні умови між учасниками; децентралізованість; анонімність транзакцій; майнінг; інвестиційний інструмент; доступність в обслуговуванні.

Проте необхідно виділити такі недоліки криптовалют: відсутність контролю; гарантії повернення інвестиційних внесків; відсутність захисту прав споживачів; нерентабельність майнінгу; відсутність гарантій збереження гаманців; хакери; обмежене використання; втрата електронних криптогаманців – втрата криптомонет; можливість здійснення фінансових злочинів.

Виділяють такі ризики проведення операцій із біткоїнами:

- технічний, що полягає у можливості добровільної або насильницької відмови людської цивілізації від сучасних комп'ютерів та/або технологій Інтернет;

- правовий (односторонньої зміни фірмою-надавачем послуг із розміщення гаманця умов договору і введення оплати за надання окремих послуг та здійснення певних операцій);

- економіко-правовий, що полягає у можливості падіння попиту на криптовалюту через підвищення попиту на реальні товари, економічну кризу, світову війну тощо або через заборону державою однієї і появу нової криптовалюти;

- технологічний, що полягає у можливості заволодіння сторонніх осіб інформацією про «ID-гаманець» і пароль, зокрема в можливості передання цієї інформації третім особам фірмою-надавачем послуг із розміщення гаманця; у можливості пошкодження програмного обладнання або самого комп'ютера власника гаманця; у можливості банальної втрати і не відновлення «ID-гаманця» та/або паролю його власником;

- правовий, що полягає у відсутності правового регулювання здійснення операцій із криптовалютами, рекомендації НБУ не проводити такі опе-

рації, покладання захисту законних інтересів на самих власників гаманців криптовалют, указівкою на заборону їх використання через декілька норм у законодавстві й можливість застосування не названих безпосередньо заходів відповідальності [10]. Отже, всі ризики, що виникають під час використання розрахунків крипто валютами, несе учасник таких розрахунків. Криптовалюта не є поширеним засобом платіжної системи і є проблематичною у використанні, проте може сприяти для реалізації відмивання грошей.

Біткоїн – грошовий сурогат, одна зі схем процесу легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом через купівлю-продаж та конвертації у національну валюту. Тому необхідним є впровадження ліцензування підприємницької діяльності з віртуальною валютою.

Біткоїн – сучасна платіжна одиниця, що є унікальною, надійною, з високим попитом на ринку для довгострокових інвестицій. Це пояснюється тим, що ціна на біткоїни залежить від попиту людей платити за нього певні гроші, враховуючи попит і пропозицію. Максимальна кількість біткоїнів не може бути більше 42 млн. одиниць. Це свідчить про те, що емісія здійснюється за геометричною прогресією та є спрямованою на спадання.

Зазначено, що криптовалюта може бути об'єктом інвестицій. Кожен гаманець виступає окремим банком, оскільки немає емісійних центрів криптовалюти та комісій за перекази між гаманцями.

Спіраючись на вищевикладене, запропоновано розрахувати інвестиційний проект, використання якого підтвердить очікувані результати від надходжень економічних вигод у майбутньому. Умови проекту – дохід від майнінгу з урахуванням вкладення у ферму, вартості електроенергії, курсів валют, а також інших показників.

Відповідно до того, що у мережі біткоїнів та курсі BTC важко робити прогноз на тривалий період, запропоновано укласти договір на рік, що представлено у табл. 1.

Таблиця 1
Умови впровадження проекту з майнінгу

Назва	Вимір	
Складність мережі	4022059196165	
Швидкість майнера	700 000	GH/s
Курс криптовалюти	9 663.81	BTC/USD
Нагорода за блок	8	BTC
Комісія пула	0	%
Вартість ферми	32 906.82	USD
Споживана потужність	100	Ватт
Тариф	6.7	USD/кВт/ч
Період роботи	12	місяців
Амортизація	3.33	%
Початок роботи майнера	травень	2018
Очікувані зміни важкості у місяць	+21	%
Очікувані зміни курсу BTC/USD у місяць	+0	%

Як видно з табл. 1, під час розрахунку дохідності майнінгу зазначено зміни важкості за місяць (+21%), амортизацію – 3,33%, бо біткоїни не є борговими зобов'язаннями та діють на основі віртуального співтовариства і їх емітентом виступає компанія.

Оскільки курс біткоїна не залежить від впливу політичних умов, а також відсутності витрат на випуск грошей, то головною метою під час вкладення в біткоїни є створення довгострокової стратегії. У табл. 2 представлено майбутню дохідність від манінгу.

Таблиця 2

Розрахунок майбутньої дохідності манінгу

Місяць	Важкість	Зміни важкості, %	Дохід BTC	Дохід USD мінус витрати	ROI, %
Травень	4022059196165	21	0.8402619638	-25360	24.3
Червень	4866691627359.65	21	0.6944313751	-19223	43.6
Липень	5888696869105.18	21	0.5739102273	-14251	58.8
Серпень	7125323211617.27	21	0.4743059730	-10241	70.9
Вересень	8621641086056.9	21	0.3919884074	-7027	80.4
Жовтень	10432185714128.85	21	0.3239573615	-4470	87.7
Листопад	12622944714095.91	21	0.2677333566	-2456	93.3
Грудень	15273763104056.05	21	0.2212672369	-891	97.6
Січень	18481253355907.82	21	0.1828654850	302	101
Лютий	22362316560648.46	21	0.1511285000	1 189	103
Березень	27058403038384.64	21	0.1248995868	1 822	105
Квітень	32740667676445.42	21	0.1032227990	2 246	106
Підсумковий дохід від майнінгу			4.3500	2 246	106
Вартість майнінгу (за год.)			0.797 USD		
Чистий прибуток (за год.)			10.5 USD		
Вартість генерації 1 BTC (з урахуванням вартості заліза)			9 144 USD		
Вартість генерації 1 BTC (без урахуванням вартості заліза)			5 789 USD		

Як видно з табл. 2, підсумковий дохід від майнінгу склав 4.3500 USD, що вказує на те, яку кількість біткоінів буде зароблено за відповідний період, за якого ROI становить 106%, що свідчить на обсяг повернення інвестицій, тобто дохід буде більшим за умов витрати на покупку ферми. Дохід USD мінус витрати відображає доходи в фіатній валюті з вирахуванням вартості ферми, витрат на електроенергію та амортизацію обладнання. Отже, отримано чистий прибуток (за год.) – 10.5 USD.

Таким чином, інтенсивний розвиток комп'ютерних технологій, зокрема використання криптовалюти (як оплати за товари і послуги), є потужним механізмом розвитку грошово-валютної системи України. Саме використання віртуальних грошей є тією стратегією, яка здатна оновити

ринку валют та стати потужним джерелом інвестиційного ресурсу.

Висновки. Із розвитком цифрової економіки, зокрема криптовалюти, посилюються процеси популярності електронних валют, що здатні змінити реальний ринок платежів. Із боку держави, обіг криптовалют є не вигідним, особливо біткоінів, які мають обмежений обсяг емісії. Проте цифрові валюти розвиваються, тому зростає популярність біткоінів, що виступають альтернативою класичних валют. Сьогодні для населення актуальною проблемою є збереження власних заощаджень та інвестування з метою отримання прибутку. Проведене дослідження підтвердило реальність цифрових грошей, а саме доцільність їх розгляду (як аспект інвестування).

Список використаних джерел:

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
2. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Національного банку України від 24 грудня 2010 р. за № 1336/18631 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10/paran19#n19.4>. Лист НБУ № 29-208/7288908.12.201.
3. Базилевич В., Ільїн В. Філософія економіки. Історія: монографія. Київ: Знання, 2011. 1198 с.
4. Матеріал із Вікіпедії. URL: ru.wikipedia.org/wiki/Криптовалюта.
5. Конституція України із змінами, внесеними Законом України № 742-VII від 21.02.2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 11. С. 143.
6. Цивільно-процесуальний кодекс України із змінами, внесеними Законом України № 990-VIII від 04.02.2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 10. С. 107.
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України № 15-93 від 19.02.1993 р. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93.
8. Про Національний банк України: Закон України із змінами і доповненнями, внесеними Законом України № 911-VIII від 24.12.2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 5. С. 50.
9. Ліхачов М. Скромна чарівність біткоіна: українські реалії використання крипто валют. Forbes Україна. URL: http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromnacharivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptovalyut?utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptovalyut.
10. Деревянко Б. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 3. С. 33–39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_8.pdf.

Мальшко Е. О.

Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця

КРИПТОВАЛЮТА КАК ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПРОДУКТ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Резюме

Рассмотрено сущность криптовалют, их риски и перспективы развития в Украине. Исследовано информационное и нормативно-правовое обеспечение электронных денег. Выделены преимущества и недостатки криптовалюты. Освещены перспективы инвестирования в криптовалюты. Указаны перспективы дальнейшего развития криптовалюты.

Ключевые слова: криптовалюта, биткойны, электронные деньги, майнинг, риски, доход.

Malyshko Y. O.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

CURRENCY AS A INVESTMENT PRODUCT INNOVATIVE ECONOMICS

Summary

The essence of cryptovolumes, their risks and prospects of development in Ukraine are considered. The information and normative and legal support of electronic money is investigated. The advantages and disadvantages of cryptography are highlighted. Prospects for investing in crypto currencies are highlighted. Prospects for the further development of cryptography are specified.

Key words: cryptic currency, bitcoins, electronic money, property, risks, income.

УДК 336.22:352

Нікітішин А. О.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

СИСТЕМНО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО РЕГУЛЮВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Пропонується застосовувати системно-синергетичний підхід під час регулювання фіскального потенціалу місцевих податків та зборів, що передбачає розроблення та реалізацію інституціонально-синергетичної моделі організаційно-економічного механізму взаємодії між органами Державної фіскальної служби України загальнодержавного, регіонального і місцевого рівня та органами місцевого самоврядування, що дозволить збільшити дохідну частину місцевого бюджету з урахуванням міжрегіональної податкової конкуренції. Це сприяє одночасному розв'язанню проблем соціально-економічного розвитку територіальних громад на основі забезпечення додаткових податкових надходжень до місцевих бюджетів і сприятливого бізнес-клімату.

Ключові слова: місцеві податки і збори, доходи місцевих бюджетів, фіскальний потенціал, податкове регулювання, системно-синергетичний підхід.

Постановка проблеми. Розвиток системи податкового регулювання соціально-економічного розвитку країни потребує застосування нових підходів до регулювання фіскального потенціалу податків та зборів на основі збалансування застосування фіскальної, економічної та соціальної функції, що дозволить створити передумови для покращення суспільного добробуту.

Одним із таких підходів до регулювання фіскального потенціалу місцевих податків та зборів може стати системно-синергетичний. Його застосування дозволяє посилити інституційні взаємозв'язки та взаємодії суб'єктів податкового регулювання, підвищити фіскальний потенціал місцевих податків та зборів – складника доходів місцевих бюджетів під час збереження сприятливого бізнес-клімату, що в результаті сприятиме підвищенню рівня соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання місцевих бюджетів, зокрема фіскального потенціалу місцевих податків та зборів, розкривалися у працях таких вітчизняних науковців: С. Бойко, О. Василика, О. Дем'янчук, О. Кучабського, В. Кравченка,

І. Луїної, Т. Паєнтко, В. Письменного, Л. Тарангул, М. Тарасюка, І. Чугунова та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатній обсяг досліджень, ученими не обґрунтована необхідність використання системно-синергетичного підходу до регулювання фіскального потенціалу місцевого оподаткування.

Метою статті є обґрунтування необхідності застосування системно-синергетичного підходу у регулюванні фіскального потенціалу місцевих податків та зборів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «потенціал» походить від латинського слова «potentia», тобто можливості, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані. Саме поняття «потенціал» в економічній літературі розглядається у двох аспектах:

– як засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певної мети, здійснення плану, вирішення будь-якого завдання;

– як можливість окремої особи, суспільства, держави в цілому в певній сфері [1].